

14

Uit de praktijk

Strengere regels voor wijziging achternaam

Kent u mensen die namen dragen als Naaktgeboren of Poepjes? Grote kans van niet. Een achternaam kan namelijk worden gewijzigd indien deze “onwettig of bespottelijk” is. Ook is wijziging mogelijk wanneer er sprake is van een veel voorkomende naam of van een naam van vreemde herkomst. Een onjuist gespelde naam kan eveneens worden gewijzigd. Dit zijn maar een paar voorbeelden van redenen om de achternaam te wijzigen. Een en ander is geregeld in het Besluit van 6 oktober 1997, houdende regels voor geslachtsnaamswijziging, Staatsblad 463.

Met de invoering van het Burgerlijk Wetboek (BW) door Koning Napoleon Bonaparte werd in Nederland in 1811 de basis gelegd voor de totstandkoming van de Burgerlijke Stand en werd het verplicht om geboortes, huwelijken en overlijden officieel te laten registreren bij het gemeentesecretariaat. Ook diende iedere inwoner van Nederland een achternaam te hebben. Veel mensen hadden wel een achternaam maar die was niet officieel geregistreerd. Wie er nog geen had, werd bevolen er één aan te nemen. Het naamrecht is geregeld in titel 2 van Boek 1 van het BW, getiteld ‘Het recht op naam’.

Een kind krijgt bij de geboorte een achternaam. Sinds de invoering in 1998 van *naamskeuze*, is dit de naam van de moeder, van de duomoeder of van de vader. Als iemand een *andere* achternaam krijgt dan is verkregen bij de geboorte, spreken we van naamswijziging.

Naamswijziging door Koninklijk Besluit

Er zijn verschillende manieren om de achternaam te wijzigen, bijvoorbeeld door erkenning, verbetering geboorteakte en naturalisatie. De wijziging van de achternaam is dan één van de (mogelijke) gevolgen van een veelal ingewikkelde juridische procedure. De wijziging van de achternaam kan ook plaatsvinden op basis van een daartoe strekkend verzoek gericht aan de Koning. Dit laatste doet Justis.

Justis, de screeningsautoriteit, behandelt deze verzoeken tot naamswijziging namens de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op basis van artikel 7 van het BW en het Besluit geslachtsnaamswijziging. Tegen een voorgenomen besluit tot naamswijziging of afwijzing van het verzoek staan bezwaar bij Justis en beroep bij de rechtbank open voor de belanghebbende die het daar niet mee eens is. Omdat zowel de verzoeker van de naamswijziging als de naamgever belanghebbende zijn bij het besluit, staan ook voor beiden deze rechtsmiddelen open. Als er positief op het verzoek is beslist, doet de staatssecretaris een voordracht aan de Koning voor een Koninklijk Besluit (KB) dat de naamswijziging officieel maakt.

Naamswijzigingsverzoeken en naamsvaststelling

Er kunnen drie categorieën naamswijzigingsverzoeken worden onderscheiden:

- A. Wijziging van de achternaam van een minderjarige. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen minderjarigen jonger dan 12 jaar en minderjarigen tussen 12 en 18 jaar.
- B. Wijziging van de achternaam van een meerderjarige.
- C. Wijziging van de achternaam vanwege de lichamelijke of geestelijke gezondheid van de betrokkene (psychische hinder).

Als iemand geen voor- of achternaam heeft maar een namenreeks, dan kan bij Justis een verzoek worden ingediend tot vaststelling van de voor- en achternaam. We spreken dan van naamsvaststelling.

In 2014 zijn in totaal 1775 verzoeken ingediend. Dit aantal is al jaren stabiel. In de diagram rechts is een verdeling opgenomen van de verzoeken per categorie.

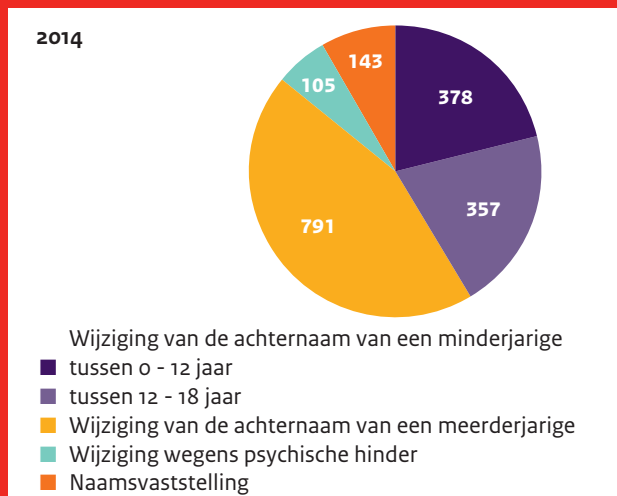
Minderjarigen

Bij verzoeken om naamswijziging van minderjarigen gaat het veelal om verzoeken van moeders die de (vaders)naam van het kind willen wijzigen in de eigen naam of in de naam van de nieuwe partner. Degene om wiens naam wordt gevraagd, moet het kind gedurende diens minderjarigheid een vastgestelde aaneengesloten periode hebben verzorgd en opgevoed. Dat moet onmiddellijk voorafgaand aan het verzoek hebben plaatsgevonden; de zogenoemde *verzorgingstermijn*. Als het kind jonger is dan 12 jaar, is deze periode 5 jaar. Voor kinderen tussen 12 en 18 jaar is de verzorgingstermijn 3 jaar.

Meerderjarigen

Er zijn 12 verschillende mogelijkheden voor meerderjarigen om de achternaam te wijzigen. Zie hiervoor het onderstaand schema met de aantallen naamswijzigingsverzoeken in 2014.

Soort naamswijzigingsverzoek	Aantal	% van totaal verzoeken meerderjarigen
Achternaam wijzigen in die van een ouder of verzorger	557	70,4
Een naamswijziging voordat de verzoeker 18 jaar werd ongedaan maken	89	11,3
Naamskeuze van de ouders herzien	14	1,8
Dezelfde naamswijziging als die van de ouder	6	0,8
Naamswijziging in de oorspronkelijke achternaam na ontbinding huwelijk	36	4,5
Wijziging van een niet-Nederlands klinkende achternaam	15	1,9
Een onwielvoeglijke of bespottelijke achternaam wijzigen	30	3,8
Een veelvoorkomende achternaam wijzigen	5	0,6
Een onjuist gespelde achternaam wijzigen	21	2,7
Een Friese achternaam wijzigen	0	0
Een achternaam toevoegen die eerder voorkwam	5	0,6
Een achternaam toevoegen die is uitgestorven of met uitsterven wordt bedreigd	13	1,6
Totaal	791	100

Psychische hinder

Als een verzoek tot naamswijziging op basis van het Besluit geslachtsnaamswijziging niet aan de voorwaarden voldoet, kan een beroep worden gedaan op psychische hinder. Dan moet door middel van een schriftelijke verklaring van een onafhankelijke (gedrags)deskundige, bijvoorbeeld een psychiater of psycholoog, worden aangetoond dat door het achterwege blijven van de naamswijziging de lichamelijke of geestelijke gezondheid van de verzoeker ernstig wordt geschaad. Er is geen rapport nodig als de ouder van wie de verzoeker de achternaam heeft, zich schuldig heeft gemaakt aan een tegen de verzoeker gericht misdrijf en hiervoor onherroepelijk is veroordeeld. Dit geldt ook in het geval de verzoeker is geadopteerd en hij op een zeker moment in zijn leven de elementen van zijn persoonlijke identiteit wil versterken door het verkrijgen van de oorspronkelijke achternaam die hij voor de adoptie had; ook dan is geen rapport nodig. De verzoeker moet dan kunnen aantonen hoe de naam vóór de adoptie luidde. Als geen rapport nodig is, spreken we van ambtshalve psychische hinder.

Tot slot

Het wijzigen van de achternaam kost €835,-. Het indienen van een verzoek is gebonden aan strenge regels en voorwaarden. Dat geldt voor elk van de hiervoor genoemde categorieën verzoeken. In verband met de rechtszekerheid en ter handhaving van de stabiliteit van het Nederlandse namenrecht dienen de bepalingen strikt te worden toegepast. Naamswijziging buiten de regeling om is niet mogelijk. Nadere informatie is te lezen op www.justis.nl. Daar is ook een uitvoerige brochure te vinden.